

פניני הפרשה

מסעי

עלון מס'

997

שנה כ' התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

הכל לטובה

אלה מסעי בני ישראל – כתב רש"י בשם מדרש רבי תנחומא: משל למה הדבר דומה, למלך שהיה בנו חולה, והוליכו למקום רחוק לרפאות. כיון שהיו חוזרים, התחיל אביו מונה כל המסעות, ואומר לו: כאן ישנו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך. כך אמר לו הקב"ה למשה מנה להם את כל המסעות היכן שהכעיסוני. ויש להבין גם אחרי המשל והנמשל מה התועלת בסיפור המסעות ומנינם, ולשם מה להזכיר לבן את שעבר עליו בדרך, הלא עתה הבריא, וכל מה שהיה הן זכרונות לא נעימים, מילא להיזכר בהם אך לכתוב ולהזכיר, לשם מה?

בספר "מזקנים אתבונן" מבאר שהיתה כוונה עמוקה בכתיבת סיפור זה, כדי שבן המלך יפיק את הלקח לעתיד, כי הנה בשעה שהוליכו אביו למקום מרפא בודאי לא הפסיק להתאונן על מלטולי הדרך בעודו חולה, ואביו ניסה לפייסו כי הדבר נעשה לטובתו, ועתה כשנתרפא ושב למקומו מראה לו המלך את הצורך בכל מהלך וכי הכל היה לטובה.

בהקשר לזה, מסופר על הסבא מנובהרדוק שהיה נוסע בדרכים והיה צריך להגיע לפני שבת לעיירת ישיבתו, אך עקב עיכובים בדרך, שבת לבסוף בכפר נידח ובקושי מצא יהודי בכפר. חשב, מדוע ארע לו דבר זה, אלא שהכל משמים. באמצע סעודת שבת הזכיר לו בעה"ב את אחד התומכים הגדולים של ישיבתו, ושח לו כי יש לו תביעה נגדו והוא אינו מוחל לו. מיד ביקשו הסבא בכל לב למחול לנדיב בלב שלם, בפרט לאחר שהלך לעולמו, אך הלה לא הסכים בנקל. הרב השפיע עליו רבות עד שבסעודה שלישית הסכים למחול לו. עתה הבין הרב מדוע הוצרך להגיע הנה, לטובת נשמתו של אחד מהתומכים שהישיבה נעזרה בו כה רבות.

לא תהו בראי	עצה טובה
<p>אישון תפקידו של האישון (חלל שחור במרכז העין) דומה לצמצם במצלמה. דרך האישון עוברות קרני האור הנכנסות לעין מבעד לקרנית. קוטרו המשתנה של האישון בהתאם למצבי התאורה, קובע את כמות האור שתכנס לעין ותגיע לרשתית. כאשר התאורה בסביבה חזקה (למשל בשמש) – האישון יתכווץ. בחשיכה – האישון מתרחב על מנת לאפשר למקסימום קרני אור לחדור לעין, ובכך לשפר את הראיה בתנאי תאורה נמוכים. כיווץ האישון נעשה ע"י כיווץ השריר הטבעתי של הקשתית, והרחבתו ע"י כיווץ השריר הרדיאלי של הקשתית.</p>	<p>אתה הורה המתמודד עם 'נער מתמודד'? עשה שינוי בראש, ועבור ממסלול של חינוך למסלול של קירוב רחוקים. כן, כן, קירוב רחוקים. אז מה אם הרחוקים שאותם מנסים לקרב הם במקרה גם הילדים שלנו. העוסקים בקירוב יודעים שאסור להם אף פעם לבקר או להוכיח את הרחוקים, כי זה לא יגרום להם להתקרב. יודעים שעליהם להעלים עין מכל מיני עבירות שהרחוקים עושים בדרך, להרבות בגילויי הערכה לכל מעשה קטן וטריוויאלי שהם רואים בדרך, להתאזר בהרבה סבלנות, ובעזרת ה' – הקרובים-רחוקים הללו עוד יתקרבו. לדוגמא: הבן נזכר להניח תפלין כמה דקות לפני השקיעה? התייחס לכך כאילו נער חילוני בא לבית הכנסת ומבקש להניח תפלין... (ע"פ הרב דן טיומקין שליט"א).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"תכלית האדם בביאתו לעולם הזה, לא בשביל להרויח כסף ולאכול ולהתענג, רק לקיום התורה והמצוות ולהתרחק מן העבירות, ולהתגבר ולהלחם עם היצר הרע, כדי שיקבל שכר טוב לעולם הבא. ורק בשביל שאי אפשר לאדם לחיות בעולם הבא בלי אכילה ושתייה, נבראו הצרכים לכלכל אותו כל זמן חיותו בעולם, שאין אין קמח אין תורה". (מגיד חדשות" ח"ט דרוש נ"ג).

ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים – הטעם שהזכיר שבאלהיהם עשה ה' שפטים נראה לענ"ד לומר, שאילו היה מזכיר רק זה שהיו מקברים את בכוריהם, היו המצרים יכולים לומר שמה שיכלו ישראל לצאת מארצם היה משום שהיו מרודים לקבור את אשר הכה ה' בהם כל בכור. אבל עכשיו שהזכיר שגם באלהיהם עשה ה' שפטים אז ממילא ידעו כולם שיציאת בני ישראל ממצרים היתה ביד ה'. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

לעשות רצון קונם

בתרא ק"כ ע"א).

יכולות היו בנות צלפחד לנצל את ההיתר המפורש שניתן להן להינשא לטוב בעיניהן מכל שבטי ישראל, אך מאחר שידעו שרצון ה' שינשאו לבני משפחתן – עשו כרצון ה'. "שהגם שה' עשה הבחירה בידם, אף על פי כן לא עשו אלא כמצות המלך לעם בני ישראל" (אור החיים הקדוש).

ויותר מכך, הספורנו שם לב לעובדה שהן בחרו להינשא דוקא לבני דודיהן, ולא לקחו ממשפחות אחרות מבני השבט: "כיוונו לעשות רצון קונן כאשר צוה את משה... מאחר שראו היות כוונת האל יתעלה שלא תסוב הנחלה, אף על פי שנתן להן רשות לבחור כרצונן מכל השבט, הן בחרו את בני דודיהן מכל המשפחות, מפני שהיו יותר קרובים. "ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן". ובכן לא היתה שום הסבת נחלה אפלו ממשפחה למשפחה."

עובד ה' אמיתי זהו אדם שהמצפן שלו מכוון תמיד לכיוון רצון ה', ומבטל רצונו מפני רצון הבורא. רבנו משה חיים לוצאטו זצ"ל בספרו "מסילת ישרים" (פרק י"ח) מדמה זאת לבן המחבב את אביו שדי לו ברמז מאביו שהוא חפץ בדבר מסוים, וכל מאמץ או טרחה לא יהיו קשים בעיניו לספק את רצון האב. וכותב הרמח"ל שזהו "שורש החסידות", והוא מה שאמרו חז"ל (ברכות י"ז ע"א): "אשרי אדם שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו".

*

עשיית רצון הבורא היא שהנחתה את הגאון רבי יוסף עדס זצ"ל בכל מעשיו. גם אם מדובר בעשיית מצוה הדורשת טרחה או שיכולה להתפרש כמיעוט כבוד – לא נמנע מעשותה. פעם ביקר את אחד מתלמידיו ששכב בבית החולים. החולה חש שלא בנוח שהרב טרח ובא לבקרו, ואמר כמתנצל: "למה הרב טורח לבוא לבקרני?". תשובת הרב הפתיעה את הסובבים: "האם היית שואל אותי גם על התפלין – למה אני מניח? ! מה ההבדל? זו מצוה וזו מצוה...". זו היתה גישתו למצוות – קיום רצון הבורא יתברך ותו לא!

קבוצת חסידים נסעה ברכבת, וכל אחד מהם סיפר את המופתים שרבו מחולל בכח התורה. עד שהגיעה השיחה אל רבי אריה לייב, בנו של רבי ישראל מאיר מראדין, בעל ה"חפץ חיים". בתשובה לשאלתם אלו מופתים מחולל אביו, נענה הבן: "אצל צדיקים רבים – צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ואילו אצל אבא – הקב"ה גוזר ואבא מקיים..."

*

בשנת הארבעים לצאת בני-ישראל מארץ מצרים, זמן קצר לפני שעמדו להיכנס לארץ המובטחת, החלו גם הדיבורים על חלוקת הארץ לשבטים – חלוקה שנערכה לזכרים בכל שבט ושבט. במקרה של פטירה, הבנים מקבלים את ירושת אביהם כדי להבטיח כי חלקות האדמה ישארו במשפחה.

למשפחה אחת משבט מנשה, משפחתו של צלפחד, נולדו רק בנות. צלפחד עצמו מת במדבר, וכעת חששו בנותיו כי הן לא תקבלנה אף פיסת אדמה בארץ ישראל. לפיכך, הן פנו למשה רבנו בבקשה לקבל נחלה בארץ. על הבנות עצמן נאמר שהן היו חכמות ואף צדיקות. חכמתן ניכרה בעובדה שהן הגישו את טיעוניהן בצורה ברורה כל כך, שבורא העולם בכבודו ובעצמו הצדיקן ואמר: "כן בנות צלפחד דוברות" (לעיל כז, ז).

בזכות בנות צלפחד, דיני הירושה חודדו. מעתה ואילך, במקרה שאין בן, גם הבנות תוכלנה לרשת את אביהן ולקבל את חלקת האדמה שלו בארץ.

זמן מה לאחר הודעתו של משה כי בנות צלפחד תירשנה את אביהן, באו קרובי משפחתן למשה והביעו את חששם כי אם הן יינשאו לגברים משבט אחר, בסופו של דבר נחלת הקרקע תעבור משבט מנשה לשבט אחר. בתגובה, משה מוסר את דבריו של ה' כי בנות צלפחד "לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תְּהִינָה לְנָשִׁים" – מותר להן להינשא לכל איש משבטי ישראל. אך בתור עצה טובה: "אֲךָ לְמִשְׁפַּחַת מִטֵּה אֲבִיהֶם תְּהִינָה לְנָשִׁים" (לעיל פסוק ו'), כדי שתישאר נחלתן במסגרת השבט – שבט מנשה (עייין בבא

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

אוהב או אויב?

ואכן, לוי נתפס בדרכו לגנוב, והושם במעצר. כעבור זמן קצר, הועמד למשפט בעוון נסיון גניבה. במשפט הכחיש לוי את האשמה וטען שבכלל לא רצה לגנוב ורק במקרה עבר במקום, אבל אז העלו לדוכן העדים את ידידו משכבר הימים שמעון. כשחיוך גדול מרוח על פניו העיד בשנאה גלויה איך שמע שלי מתכנן לפרוץ לחנות...

נדהם לוי והחל לצעוק: "אנחנו חברים טובים! איך תעז לעמוד מולי ולהעיד נגדי?". לעג לו שמעון: "הוי פתי! כל מה שהתחזיתי לאוהבך היה תחבולה ופיתוי כדי להפילך ברשת..."

בתחבולה זו משתמש אויבו המר של האדם - היצר הרע. לאדם נדמה שהיצר אוהב אותו וחפץ בטובתו, אבל כשהאדם מתפתה לשמוע בקולו, מיד הולך היצר להלשין ולקטרג עליו בשמים.

וכשהיצר מצליח בקטרוגו, ובית דין של מעלה נותן עונש לאדם, אז הולך הוא בעצמו ומוציא לפועל את העונש.

על דו-פרצופיותו וצביעותו של היצר, משלו משל:

שמעון ולוי חברים טובים היו, ויום אחד פרצה ביניהם מריבה סוערת. כל אחד התבצר בעמדתו, עד ששנאו זה את זה שנאת מוות. החליט שמעון שהוא חייב לעולל לחברו רעה כזאת שלא ישכחנה ימים רבים.

חכך בדעתו עד שמצא דרך להפילו בפח יקוש. מאותו יום שינה שמעון טעמו והחל להתנהג ללוי כאילו חזרה החברות ביניהם.

שמעון ידע שלוי עני מאוד ומתקשה לפרנס את משפחתו, וכשראה כי קנה את לב חברו, החל לפתותו לגנוב אוכל מחנות אחת, רק כדי צורך משפחתו. לוי לא הסכים, אך שמעון שכנעו שוב ושוב, עד שלוי התפתה וקבע יום ושעה לביצוע הגניבה.

היישר משם הלך שמעון לתחנת המשטרה, והלשין על לוי כי מתכנן הוא לגנוב ביום ובשעה מסוימים בחנות פלונית, וכדי לתופסו 'על חם', עליהם לארוב לו ליד החנות.

☺ זה לא חוק! ☺

רעב וצמא הגיע הרשליה לבית דודו שבעיירה מרוחקת. התקין לפניו הדוד סעודה דשנה, ותוך כדי אכילתו היה מטרידו בשאלות משאלות שונות:

- "מה שלום רב יאנקע'ל?" שאל הדוד.

- "מת", ענה הרשליה קצרות ושב לתבשיל שלפניו.

- "זאשתו?"

- "מתה".

- "ובניו?"

- "מתו".

כיוון שסיים הרשליה להשקיט רעבונו, הבחין שכל הסובבים אותו גועים בבכי. "מה קרה?" הוא שואל בהפתעה.

"כל משפחתו של רב יאנקע'ל שבקה חיים, והיאך לא נבכה?" הצליחו בקושי לענות תוך כדי התייפחות. "סליחה, לא התכוונתי", התנצל הרשליה, "ב"ה כולם בריאים ושלמים. אבל בשעה שאני אוכל - כל העולם חשוב בעיני כמת..."

☺ חוק חוק אה... ☺

ביצד אפשר להתגבר על כל המכשולות והטרדות שמערים היצר ולקבוע עתים לתורה ללא הפרעה? עצה טובה לכך לומד החפץ חיים זצ"ל ממה שאמרו חז"ל "אין התורה מתקיימת אלא במי שממות עצמו עליה" (ברכות ס"ג ע"ב).

כשאדם יתאר לעצמו כאילו הוא מת, וכאילו כל הסובב אותו אינו קיים - לא ימצא שום תירוץ לדחות את לימוד התורה.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: בשנה שתשעה באב חל בשבת ונדחה ליום ראשון, האם יש דין שבוע שחל בו? תשובה: לגבי בשר מחמירין מראש חדש, וכן לגבי תספורת מחמירין מראש חודש. (והנוהגים מי"ז בתמוז – תבוא עליהם ברכה, שלא תהא פטירת תלמידי רבי עקיבא חמורה מחורבן בית המקדש. וכ"כ בספר נתיבי עם סי' תקנ"א שתלמידי חכמים בירושלים אין מסתפרים מי"ז בתמוז. וכן מנהגנו). להחליף בגדים ולהתרחץ, אין השנה דין שבוע שחל בו.

שאלה: בשנה שתשעה באב חל בשבת ונדחה ליום ראשון, האם יש דין של שבוע שחל בו לענין בגדים מכובסים?

תשובה: מן-הדין אין. אלא שנהגו [בישיבה] להחמיר ע"פ מרן הרב ברית כהונה זצ"ל.

שאלה: קבעו לבננו ניתוח במערכת דרכי השתן ביום תשעה באב. ניתן לדחות את הניתוח רק לעוד חודש. האם נדחה את הניתוח?

תשובה: אם הוא סובל כל כך, אין לחכות לעוד חודש ימים. ינתח ביום תשעה באב, ויהיה בריא אולם בעה"ו. בשורות טובות.

שאלה: בכל שנה בקינת "ציון הלא תשאליו", כת"ר שליט"א קורא עד סוף הקינה כולל "ישנה ויחלוף כליל" וכו' שהוא נחמה. ולכאורה מה זה שונה משאר הקינות שנהוג לדלג קטעי הנחמה?

תשובה: אינני יכול לדלג על הבתים האחרונים. ובאמת אינם נחמה אלא הבטחה שלבסוף יהיה טוב, שאם לא כן מה טעם לבכות על חלב שנשפך. ועוד שבסוף כל הקינות אפשר לומר כמה מלים טובות. כמו שאומרים בשעה שמוציאין ספר תורה לבסוף: "עד ישיבנו אֶל גבולנו, תגלה ותראה מלכותו עלינו". ולא פקפק בזה אדם מעולם.

שאלה: בתשעה באב או באבלות שמותר ללמוד הלכות אבלות, האם בכלל ההיתר גם הלכות ביקור חולים?

תשובה: הם התחלה של הלכות אבלות (ביו"ד סימן של"ה).

שאלה: מי שמצטער מאוד אם אינו רוחץ פניו בבוקר, האם מותר לו בתשעה באב להשתמש במגבונים לחים לחיטוי פניו?

תשובה: כמדומה שהמגבונים הנ"ל יש בהם ריח טוב, ואם כן אסור משום תענוג ומשום סיכה.

שאלה: האם מותר לומר "פתח אליהו" לפני התפלה בתשעה באב? תשובה: אם רגילים לומר בכל יום פתח אליהו לפני מנחה, נחשב כחלק מסדר התפלה, וכמו איזהו מקומן בשחרית.

שאלה: האם מותר בתשעה באב ללעוס מסטיק בלי סוכר ובלי טעם? תשובה: אסור לפי שמסיה דעתו מהחורבן, אלא אם כן לצורך רפואה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל
לע"נ יחזקאל כהן בן חניני ז"ל